

ΕΛΙΔΕΚ.
Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας & Καινοτομίας

Περιγραφή Χρηματοδοτούμενου Ερευνητικού Έργου
2η Προκήρυξη Ερευνητικών Έργων ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ. για την
ενίσχυση Μεταδιδακτορικών Ερευνητών/τριών

Τίτλος Ερευνητικού Έργου:

Γλωσσικές Όψεις της Άνοιας: η διερεύνηση της λεξικής, συντακτικής και κειμενικής πολυπλοκότητας στις αφηγήσεις ελληνόφωνων ομιλητών με Ήπια Γνωστική Διαταραχή και νόσο του Αλτσχάιμερ

[Linguistic Perspectives on Dementia: an investigation of lexical, syntactic & content complexity in the narratives of Greek speaking patients with Mild Cognitive Impairment and Alzheimer's Disease (DemLENS)]

Επιστημονική Υπεύθυνη:

Μαρία Καλτσά

Φιλικός προς τον αναγνώστη τίτλος:

Γλωσσικές Όψεις της Άνοιας

Επιστημονική Περιοχή :

Ανθρωπιστικές Επιστήμες

Φορέας Προέλευσης και Χώρα:
Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ), Ελλάδα

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο

Φορέας Υποδοχής:

Τομέας Θεωρητικής & Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας, Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας & Φιλολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, ΑΠΘ

Τομέας Θεωρητικής &

Ιστοσελίδα προβολής του Έργου:

demlens.enl.auth.gr

Ποσό Χρηματοδότησης:
135.000,00 €

Διάρκεια Χρηματοδότησης:
Δεκ 2020 – Δεκ 2023

Σύνοψη Ερευνητικού Έργου

Πάνω από 44 εκατομμύρια άνθρωποι υποφέρουν σήμερα από άνοια με σοβαρές επιπτώσεις στην ποιότητα ζωής τους, ενώ ο αριθμός αυτός προβλέπεται να τριπλασιαστεί έως το 2050 λόγω της αύξησης του προσδόκιμου ζωής. Επομένως, η έρευνα για την έγκαιρη διάγνωση της νόσου του Αλτσχάιμερ είναι επιτακτική. Οι περισσότερες περιγραφές των κλινικών και γνωστικών χαρακτηριστικών της νόσου επικεντρώνονται κυρίως σε ελλείμματα μνήμης, ενώ η σε βάθος κατανόηση των γλωσσικών όψεων της άνοιας παραμένει περιορισμένη. Ο πρωταρχικός στόχος του έργου είναι να διερευνήσει τα κύρια γλωσσικά χαρακτηριστικά των ομιλητών της Ελληνικής με άνοια καθώς και την σχέση των γλωσσικών και γνωστικών δεικτών. Η καινοτομία του έργου στηρίζεται στη διεπιστημονική ερευνητική μεθοδολογία, δεδομένου ότι θα ενσωματώσει την κλινική εκτίμηση, τη νευροψυχολογική αξιολόγηση, την ανάλυση νευροαπεικόνισης και την ανάλυση της γλωσσικής παραγωγής. Συγκεκριμένα, θα διερευνηθεί η λεξική, συντακτική και κειμενική πολυπλοκότητα στις αφηγήσεις ομιλητών της ελληνικής μέσω τεσσάρων εργαλείων εκμαίευσης λόγου (επανάληψη πρότασης, περιγραφή εικόνας, αφήγηση μέσω ακολουθίας εικόνων και προσωπική αφήγηση). Οι συμμετέχοντες στη μελέτη είναι: (α) νεαροί ενήλικες, (β) υγιείς ηλικιωμένοι, (γ) άτομα προκλινικών σταδίων στο φάσμα της άνοιας τύπου Αλτσχάιμερ με Υποκειμενική Νοητική Διαταραχή, (δ) άτομα με Ήπια Νοητική Διαταραχή και (ε) άτομα με νόσο του Αλτσχάιμερ στα αρχικά στάδια. Η εξέταση του αφηγηματικού λόγου σε ευρύ ηλικιακό φάσμα αποσκοπεί στον εντοπισμό των γλωσσικών δεικτών που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην έγκαιρη διάγνωση της νόσου του Αλτσχάιμερ, διευκολύνοντας έτσι την κλινική διαδικασία διάκρισης των ατόμων με Ήπια Νοητική Διαταραχή ή νόσο του Αλτσχάιμερ από τα άτομα με φυσιολογική γήρανση. Τα αποτελέσματα του έργου θα βοηθήσουν στην διαμόρφωση γλωσσικών παρεμβάσεων που επικεντρώνονται στα συγκεκριμένα γλωσσικά χαρακτηριστικά που φαίνεται να είναι πιο ευάλωτα λόγω της άνοιας.

Πρωτοτυπία του Ερευνητικού Έργου

Ο πρωτότυπος χαρακτήρας του έργου DemLENS έγκειται στη διεπιστημονική μεθοδολογία συλλογής και ανάλυσης δεδομένων, καθώς ενσωματώνει την κλινική αξιολόγηση, τη νευροψυχολογική εκτίμηση, τη νευροαπεικονιστική ανάλυση μέσω μαγνητικού συντονισμού (MRI) και την αναλυτική περιγραφή δεδομένων εκμαίευσης λόγου. Επί του παρόντος, υπάρχει ένα κενό στην έρευνα σχετικά με τα γλωσσικά χαρακτηριστικά των ομιλητών με άνοια και τη σχέση τους με τα γνωστικά ελλείματα λόγω της νόσου του Αλτσχάιμερ. Το έργο DemLENS θα καλύψει αυτό το κενό, καθώς δεν υπάρχει έρευνα η οποία να μελετά την εκμαίευση αφηγηματικού λόγου σε κλινικούς και τυπικούς ελληνόφωνους πληθυσμούς, εξετάζοντας τον ρόλο της φυσιολογικής γήρανσης και της νόσου του Αλτσχάιμερ στις δεξιότητες έκφρασης. Η κατάρτιση μιας βάσης δεδομένων αφηγήσεων ομιλητών με άνοια και η ανάλυση αυτών των δεδομένων αποτελούν μια σημαντική συμβολή τόσο στην έρευνα για την άνοια όσο και στις υπάρχουσες βάσεις δεδομένων που είναι απαραίτητες για τη βασική έρευνα και την κλινική παρέμβαση. Επιπρόσθετα, η χαρτογράφηση των γλωσσικών και γνωστικών δεικτών σε όλο το φάσμα της άνοιας θα μας επιτρέψει (α) να αποδεσμεύσουμε τις επιπτώσεις της υγιούς γήρανσης από αυτές της νόσου του Αλτσχάιμερ στην παραγωγή λόγου και (β) να εντοπίσουμε τους γλωσσικούς δείκτες που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην έγκαιρη διάγνωση της νόσου. Μία επιπλέον καινοτομία του έργου είναι η ανάπτυξη του πρωτοκόλλου γλωσσικής παρέμβασης για ελληνόφωνους ομιλητές με άνοια. Αυτό το πρωτόκολλο αναμένεται να έχει μακροπρόθεσμη επίδραση στις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης για τους ασθενείς, ενισχύοντας έτσι τις ευκαιρίες τους για κοινωνική ένταξη. Συνολικά, το έργο DemLENS αποτελεί ένα σημαντικό βήμα για την ενίσχυση της έρευνας στο πεδίο της άνοιας καθώς και για τη διευκόλυνση της επικοινωνίας των σημαντικότερων ευρημάτων από την ερευνητική πράξη στο κλινικό έργο, στους ασθενείς και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής.

Αναμενόμενα αποτελέσματα & Αντίκτυπος του Ερευνητικού Έργου

Το DemLENS είναι ένα έργο κατηγορίας TRL 6 και αναμένεται να συμβάλει στο επιστημονικό πεδίο της άνοιας και να προάγει την τρέχουσα γνώση τόσο σε θεωρητικό όσο και σε εφαρμοσμένο επίπεδο. Σε θεωρητικό επίπεδο, η μελέτη θα συμβάλει στην κατανόηση των κύριων γλωσσικών μηχανισμών που σχετίζονται με την άνοια ενώ στο εφαρμοσμένο επίπεδο, το DemLENS διαθέτοντας μια διεπιστημονική ερευνητική ομάδα θα αναπτύξει την πρώτη βάση γλωσσικών δεδομένων ελληνόφωνων ομιλητών με Ήπια Νοητική Διαταραχή και με νόσο του Αλτσχάιμερ. Το έργο θα μπορέσει να προσδιορίσει τους γλωσσικούς εκείνους δείκτες που σχετίζονται με τις γνωστικές μεταβολές λόγω της φυσιολογικής γήρανσης και λόγω της νόσου του Αλτσχάιμερ διευκολύνοντας σημαντικά την κλινική διαδικασία. Αναμένεται να προκύψουν βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα οικονομικά οφέλη καθώς και σημαντικά κοινωνικά οφέλη. Δεδομένου ότι η αύξηση της μέσης διάρκειας ζωής σε ολόκληρο τον κόσμο συνοδεύτηκε από μια ραγδαία αύξηση στην εμφάνιση της άνοιας, η ανάγκη για παροχή ποιοτικής και οικονομικά αποδοτικής υγειονομικής περίθαλψης είναι επιτακτική. Η έγκαιρη διάγνωση της νόσου μαζί με κατευθύνσεις σχετικά με τα γλωσσικά χαρακτηριστικά που φαίνεται να είναι πιο ευάλωτα λόγω της άνοιας καθώς και η περιγραφή των διαδικασιών παρέμβασης που είναι αποτελεσματικές για την ενίσχυση των γλωσσικών δεξιοτήτων στοχεύουν σε μια πιο εξατομικευμένη πορεία θεραπείας για τους ποικίλους τύπους ομιλητών που απαντώνται στο φάσμα της άνοιας. Με αυτόν τον τρόπο, το DemLENS συμβάλλει στη διατήρηση της αυτονομίας των ατόμων αυτών, βελτιώνοντας παράλληλα την ποιότητα ζωής τους και την κοινωνική τους ένταξη. Ως εκ τούτου, ο αντίκτυπος της έρευνας σε αυτόν τον κλινικό πληθυσμό καθώς και στους φροντιστές, τις οικογένειές τους και το ευρύτερο κοινωνικό δίκτυό τους αναμένεται να είναι υψηλός. Τέλος, το DemLENS θα χρησιμοποιεί μια διαρκώς ενημερωμένη διαδικτυακή πλατφόρμα για την υποστήριξη ασθενών με άνοια κατά τη διάρκεια του έργου, αλλά και μετά την ολοκλήρωσή του.

Η σημασία της χρηματοδότησης

Η χρηματοδότηση του έργου DemLENS από το ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ. έχει άμεσο θετικό αντίκτυπο στις επιλογές σταδιοδρομίας για τους ερευνητές της ομάδας και συμβάλλει στον περιορισμό της διαρροής του επιστημονικού δυναμικού προς ακαδημαϊκά ιδρύματα του εξωτερικού. Η Μαρία Καλτσά ως ΕΥ του DemLENS θα αποκτήσει σημαντική εμπειρία στη διαχείριση ενός χρηματοδοτούμενου έργου και θα αναπτύξει τις απαραίτητες ικανότητες που απαιτούνται για τη διαχείριση μιας ερευνητικής ομάδας, διασφαλίζοντας παράλληλα την αξιοπιστία του ερευνητικού σχεδιασμού και της διεξαγωγής της έρευνας. Η χρηματοδότηση υποστηρίζει τις δραστηριότητες διάχυσης των αποτελεσμάτων του έργου, όπως δημοσιεύσεις ανοιχτής πρόσβασης, και τη συμμετοχή σε νέες πρωτοβουλίες και προάγει τη συνεργασία με ερευνητές σε διάφορους τομείς. Η χρηματοδότηση παρέχει οικονομική σταθερότητα στην ΕΥ, ώστε να συνεχίσει την ακαδημαϊκή της πορεία ως ανεξάρτητη ερευνήτρια με τη δυνατότητα να διασφαλιστεί περαιτέρω χρηματοδότηση για την συνέχιση της έρευνας. Συνέπεια των παραπάνω είναι η βελτιστοποίηση των προοπτικών σταδιοδρομίας της ΕΥ αλλά και των ερευνητών της ομάδας στον ακαδημαϊκό χώρο.

ΕΛΙΔΕΚ.
Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας & Καινοτομίας

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Λ. Συγγρού 185 & Σάρδεων 2
ΤΚ. 17121, Νέα Σμύρνη, Ελλάδα
210 64 12 410, 420
communication@elidek.gr
www.elidek.gr